

Samen beslissen over “passend” en “goed”

Eleenoor van Gerven, Anouke Bakx & Annemieke Weterings-Helmons

De wet Passend onderwijs richt zich op alle leerlingen die een specifieke onderwijsbehoefte hebben, met het doel om ook voor hen zo passend mogelijk onderwijs te realiseren. De definiëring van de doelgroep is zo ruim dat met een beetje goede wil elke leerling er onder zou kunnen vallen. Anderzijds kan ze ook zo geïnterpreteerd worden dat er juist grote groepen leerlingen niet onder hoeven te vallen. Dat komt door het sterke accent vanuit de overheid op het (pedagogisch) oordeelsvermogen van de lokale betrokkenen. Wat “specifieke behoeften” zijn en wanneer er “goed” op die behoeften wordt ingespeeld, is aan de educatieve partners die betrokken zijn bij een leerling. Door deze enorme bandbreedte kunnen begaafde leerlingen gezien worden als doelgroep van de wet Passend onderwijs. De afgelopen jaren zijn steeds meer scholen dat ook gaan doen.

Het mooie aan de wet Passend onderwijs is dat deze kansen biedt om niet vanuit ‘noodzakelijke labels’ te werken, maar bij de signalering van specifieke behoeften tot handelen over te kunnen gaan. Ook zonder een label kunnen leraren zien dat een leerling educatieve behoeften heeft die onder de reguliere omstandigheden in een klas niet “goed” vervuld worden. Aan welke behoefte al dan niet voldaan kan worden, hangt af van de interactie tussen de behoefte en de situatie waarin deze zich voordoet. Niet alleen leerlingen verschillen van elkaar, leraren en schoolsystemen ook. Wat in het ene schooljaar wel kan lukken, zou in een volgend schooljaar misschien minder eenvoudig te realiseren zijn.

De wet Passend onderwijs biedt veel ruimte om ondersteuning op de educatieve behoeften vanuit een inclusieve gedachte vorm te geven, zonder dat het concept “passend onderwijs” synoniem wordt aan inclusie. Het gaat er immers om dat artikel 8 uit de wet op het primair onderwijs, zoveel mogelijk werkelijkheid kan worden: **het recht op de bevordering van een ononderbroken ontwikkeling**. Daar zijn heel diverse organisatievormen voor mogelijk.

Wat echter vergeten is bij de totstandkoming van de wet Passend onderwijs, maar wat in het evaluatierapport passend onderwijs wel expliciet wordt benoemd, is dat de normatieve component van de beoordeling van wat “goed” of “passend” is een grote rol is gaan spelen. Daardoor kunnen binnen een school leraren, educatief specialisten, educatief begeleiders en het management andere opvattingen hebben van wat er nodig is voor begaafde leerlingen. Het kan ook leiden tot verschillen in inzicht tussen ouders en de school.

Juist die normatieve component waarin aan de betrokkenen wordt over gelaten wat “specifieke onderwijsbehoefte” zijn, wat “goed” en wat “passend” is, leidt er toe dat veel leraren zoeken naar enige houvast. Want hoe weten ze nu dat ze “de juiste leerling” selecteren, de “juiste behoefte” vinden en hier op de “juiste manier” op inspelen? Deze houvast wordt vaak gezocht op een traditionele manier, door toch te zoeken naar een label, passend bij het door hen waargenomen gedrag, of dat past als bepaald gedrag juist niet wordt waargenomen. Daarmee is de openheid om zonder label te kunnen werken ingehaald door de praktijk werkelijkheid. Helaas biedt denken vanuit labels een schijnzekerheid die gevoed wordt door het idee dat leerlingen die onder eenzelfde label vallen, hetzelfde zijn en dus ook dezelfde behoefte hebben. Daarmee wordt de heterogeniteit van de doelgroep buiten beschouwing gelaten en wordt de uniciteit van ieder kind tekort gedaan. Als interventies - gebaseerd op de veronderstelde homogeniteit van de doelgroep - niet werken, zijn we ofwel geneigd om te denken dat het label niet klopt, ofwel dat de ondersteuningsbehoefte van de betreffende groep leerlingen zo specifiek is, dat een ‘gewone’ leraar daar nooit aan kan voldoen. In

dat geval kan de conclusie niet anders zijn dan dat passend onderwijs alleen past in een gesegregeerd setting en dat een nog hoger opgeleide specialist dan de leraar dat kan oppakken.

Leraren kunnen de openheid van de wet Passend onderwijs goed hanteren. Gaandeweg mag er meer aandacht komen voor pedagogische sensitiviteit om mede daardoor het oordeelsvermogen verder aan te scherpen en passend te kunnen inzetten. Dat vereist een proces waarin educatief partnerschap met alle actoren uit de ecologie van de begaafde leerling centraal staat. Onderwijs aan begaafde leerlingen kan alleen passend worden als de betrokkenen samen tot inzichten en overeenstemming komen hoe het individuele “goed” zo benaderd kan worden dat de balans tussen maximaal wenselijk en maximaal haalbaar zoveel mogelijk recht wordt gedaan.

Zo beschouwd heeft de wet Passend onderwijs dezelfde drempels en kansen opgeworpen voor het onderwijs aan begaafde leerlingen als aan alle andere leerlingen. En of dat winst is, kan slechts op microniveau bepaald worden, waarbij alle betrokkenen recht hebben en houden op hun eigen normatieve invulling van de begrippen “passend” en “goed” en dat in goed onderling overleg samen vorm mogen geven.